

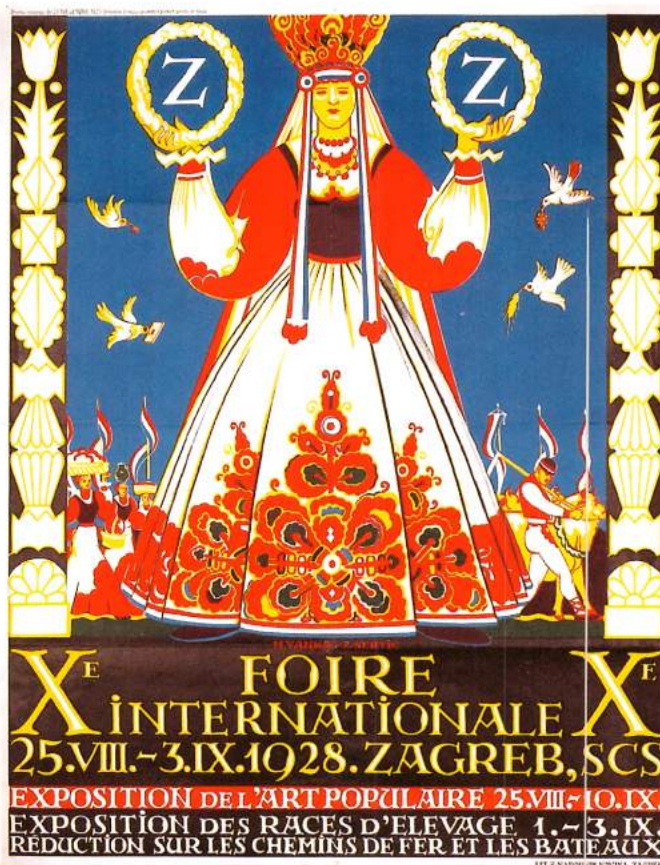
S. SEVERIN-TUDJA, AE-6

SEVERIN NA KUPI, selo na strmu grebenu nad Kupom uz cestu Zagreb – Rijeka. S. je bio posjed Frankopana; spominje se od 1558. Kaštel je 1803. pregrađen u dvor, a nakon oštećenja u II. svj. r. obnovljen je 1958–59. — Jednokatni dvor ima četverokutnu osnovu; u unutrašnjem su dvorištu hodnici s arkadama, a na vanjskim uglovima cilindrične kule. Rešetke na prozorima izvedene su u baroknim oblicima. Oko dvora je park s kapelom Sv. Florijana (klupe s grbom Vranicanija-Dobrinovića iz XIX. st.). LIT.: R. Strohal, Grad i selo Severin u Gorskom Kotaru na Kupu, Zagreb 1932. A. Ht.

SEVERIN-TUDJA, Seka, keramičarka (Zagreb, 10. IV. 1923). Pohađala Akademiju u Zagrebu (F. Kršinić, K. Hegedušić), od 1946. studirala kiparstvo u Parizu. Diplomirala povijest umjetnosti i arheologiju na Sorbonni 1948. Keramikom se bavi od 1949. Od 1952. živi u Caracasu (Venecuela). Radi jednostavne, šuplje, kuglaste oblike od pečene gline, pokrivene koloristički profinjenim ocaklinama. Kromatske se vrijednosti kreću u svim nijansama spektra. Te zatvorene forme provokativne teksture ujedinjuju slikarske i kiparske kvalitete (*Forma x-8*, 1960; *Forma Ai-1*, 1993). Samostalno izlagala u Parizu (1959), Caracasu (1962, 1976, 1982, 1993) i Zagrebu (1976).

LIT.: M. G. Arroyo C., Seka (katalog), Caracas–Zagreb 1976. — S. Staničić, Suvremena hrvatska keramika (katalog), Zagreb 1984. K. Ma.

SFRAGISTIKA (sigilografija), pomoćna pov. znanost o postanku, razvoju i upotrebi pečata i pečatnjaka. Najstariji poznati pečatnjaci pojavljuju se u Mezopotamiji i dolini Inda u III. tisućljeću. U starom se Egiptu pojavljuju prvi tragovi pećatnoga prstena (*pečatni skarabeji*), odakle su ih preuzeli Grci a od njih Rimljani. U Grčkoj i Rimu urezivali su se likovi, znakovi ili slova u drago kamenje (*geme*) koje se umetalo u zlatno prstenje a služilo je i kao nakit i kao pečatnjak. Papinske isprave i isprave istočnorim. careva bile su pečaćene već u IV. st. (bule i dvostrani metalni pečati). Od VIII. st. pečat je sredstvo ovjere s pravnom snagom i vjerodostojnošću na ispravama svih zapadnoeur. i srednjoeur. vladara. Nakon što su u X. st. pečatili isprave visoki crkv. i svjetovni dostojanstvenici, a od XI. st. kaptoli, sveučilišta i uprave nekih gradova, poč. XIII. st. pečatnjacima se već služi i niže plemstvo. Sred. toga stoljeća proširila se upotreba pečata na gradove, općine i udruženja a postupno i na gradsko stanovništvo. Od poč. XIV. st. upotreba pečata postala je općenita za sve pravne i privatne osobe kod utvrđivanja javnih i privatnih poslova.

Z. SERTIĆ i M. VANKA, plakat za 10. međunarodni sajam u Zagrebu 1928. Zagreb, Muzej za umjetnost i obrt

Pečat se otiskuje u prirodnom ili pečatnom vosku; ako je otisnut u užarenoj kovini, običnu olovu ili zlatu, naziva se *bula*. Do VIII. st. na Zapadu je pečat većinom jednostran, od X. st. upotrebljava se dvostrani viseći pečat s likom vlasnika. Kod vladarskih pečata na licu je najčešće lik vladara na prijestolju (*prijestolni pečat*) a na naličju vladarev lik na konju. Lik vlasnika mogao je zamijeniti njegov grb, natpis s oznakom imena i titula ili monogram, a kod pečata ustanova ili gradova simbolični prikaz (građevina ili gradske zidine). Grbovi se na pečatima pojavljuju u drugoj pol. XII. st., a od XIV. st. najčešće su upotrebljavani likovni prikaz na pečatima. Pečatne pločice najčešće su od mjedi, željeza ili bronce, rjeđe od srebra ili bakra. Pločice mogu biti i od kamena, dragulja ili poludrugulja; od tih su se materijala izrađivale ant. geme i kameje, koje su bile vrlo cijenjene u vrijeme klasicizma, kada se za njih upotrebljava i staklo. U srednjem vijeku pečatna pločica na poleđini dobiva ručicu a poslije i za nju saliveni držak, koji se tek u vrijeme kada pečati postaju tanji izrađuje iz drva. Izvorni oblik pečata je okrugao, ali on može biti i ovalan, četverokutan i drugih oblika. U većim su se kancelarijama od XIII. st. upotrebljavali istodobno pečati raznih veličina. Važne su se isprave pečatile velikim pečatom, manje važne i osobne manjim. Pečat se najčešće utiskivao na donjem dijelu isprave, ili se za nju vješao pomoću sastavljenih svilenih ili pamučnih niti ili kožnih pergamentnih traka (viseći pečat). Viseći su se pečati od kraja XVI. st., radi zaštite, stavljali u drvene ili metalne kutijice.

Od IX. st., kada pečati dobivaju sve veću važnost kao sredstvo ovjere, pojavljuju se na njima natpisi većinom s imenom vlasnika i nazivom njegova društvenog položaja. Natpisi najčešće okružuju rub pečata odijeljeni od lik. prikaza ukrasnim linijama. Od XII. st. pisani su kapitalom ili uncijalom, potom krajem XIV. st. teže čitljivim slovima minuskula, a u renesansi se opet vraća antikna majuskula. Likovni se prikazi na pečatima umj. oblikuju u skladu sa stilskim epohama u umjetnosti, ali osim vremenskih postoje i određene geografski uvjetovane stilske razlike.

Pečat se upotrebljava u nas već u hrv. dvorskoj kancelariji narodnih vladara, što se poklapa sa zemljama Z Europe. Najstariji je poznati pečat s likom vladara koji sjedi na prijestolju na povelji Petra Krešimira IV. iz 1070 (u Hrvatskome državnom arhivu). Prvi banski pečati pripadali su banu Ohuzu (1221) i banu Opoju (1229). Na pečatima hrvatsko-ug. kraljeva iz kuće Arpadovića (1102–1301) i hercega Slavonije iz istoga razdoblja u natpisima koji teku rubom pečata spomenute su Hrvatska, Slavonija